

Inhoud

1	Kerken in Nederland: de cijfers.....	2
2	Migranten in Nederland: de cijfers	3
3	Nederland en de rest van de wereld.....	3
4	Hoe is de situatie in traditionele migrantengezinnen en orthodox-christelijke gezinnen? 4	
5	Misbruik in orthodox-christelijke gezinnen en traditionele migrantengezinnen: oorzaken en risicofactoren.....	4
6	Misbruik in pastorale relaties: oorzaken en risicofactoren.....	5
7	Bronnen van troost en herstel, zowel voor slachtoffers uit niet-westerse culturen als voor slachtoffers uit kerkelijke kring (volgens de geïnterviewde therapeuten).....	6

1 Kerken in Nederland: de cijfers

Nederland kent een scala van christelijke kerkgenootschappen. De twee grootste zijn:

- Het Rooms-Katholiek Kerkgenootschap in Nederland. Van de Nederlanders van 18 jaar en ouder behoorde 30% tot de RKK (volgens het CBS) eind 2004.
- Protestantse Kerk in Nederland (PKN): 17%.
- Rond 4% van de Nederlanders is aangesloten bij een gereformeerd kerkgenootschap.
- En 3% is aangesloten bij een van de overige kleine christelijke kerkgenootschappen.

(Aantekening: deze cijfers zijn tien jaar oud. Het 'religieuze landschap' verandert intussen. Het aantal leden van de rooms-katholieke kerk en de PKN neemt af, terwijl het bij de evangelische kerken juist toeneemt.)

De orthodox-protestanten zijn te onderscheiden in:

- De 'hervormd-gereformeerden'; een kleine groep die binnen de PKN (Protestantse Kerk Nederland) is vertegenwoordigd, ook wel de 'Bonders' genoemd.
- De zogeheten 'bevindelijk gereformeerden'. Het gaat om de Gereformeerde Gemeenten, Gereformeerde Gemeenten in Nederland, Gereformeerde Gemeenten buiten verband en de Oud Gereformeerde Gemeenten. Met Hersteld Hervormde Kerk (zo'n 170.000 in 2004/2005).
- De 'orthodox-gereformeerden': Christelijk Gereformeerde Kerken, de Nederlands Gereformeerde Kerken en Gereformeerde kerken Vrijgemaakt (samen ruim 230.000 leden in 2004/2005).

Daarnaast bestaan er in Nederland:

- Diverse evangelische kerken, de grootste is de Pinkster- en (Volle) Evangeliegemeenten (81.000 leden).
- Diverse migrantenkerken), waaronder de Moluks Evangelische kerk met een ledental van 25.000 in 2004.
- Naast de christelijke migrantenkerken zijn er andere religieuze stromingen onder migranten, vooral islamitische moskeeën en hindoestaanse tempels.

Uit: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) door Bos (2010))

2 Migranten in Nederland: de cijfers

Het aantal migranten in Nederland

- Migranten maakten in 2013 20% van de Nederlandse bevolking uit.
- In Nederland verbleven in 2012 200.000 tot 250.000 vluchtelingen en asielzoekers (cijfer van Vluchtelingenwerk Nederland).
- In 2015 zal het percentage migranten in de Nederlandse bevolking circa 30% bedragen.

De gezondheid van migranten

- Migranten zijn gemiddeld minder gezond dan de autochtone bevolking: hun ziektelast is 22% hoger.

(bron: website Pharos)

3 Nederland en de rest van de wereld

Cultureel antropoloog Hoffmans deed wereldwijd onderzoek naar opvattingen omtrent waarden. Dit zijn enkele uitkomsten:

- Nederland scoort hoog wanneer het gaat om waarden als vrijheid, onafhankelijkheid, gelijkheid, zelfbewustzijn. De Nederlandse opvattingen zijn echter niet universeel. Volgens antropoloog Trompenaars (1993) leeft slechts 25% van de wereldbevolking volgens deze waarden in de zogenoemde 'grofmazige ik-culturen'.
- Er bestaan ook 'fijnmazige wij-culturen', waar waarden als loyaliteit aan de familie, harmonie, respect voor autoriteit, sociale erkenning voorop staan. 75% wereldbevolking leeft volgens deze waarden. Dat geldt ook voor migrantengemeenschappen in Nederland.
- Het verschil in waarden kan leiden tot uiteenlopende normen en opvattingen, en uiteindelijk tot andere rechtvaardigingen voor gedrag.

4 Hoe is de situatie in traditionele migrantengezinnen en orthodox-christelijke gezinnen?

De situatie in migrantengezinnen in Nederland is vanzelfsprekend niet statisch, maar dit zijn enkele grootste gemene delers die we op het ogenblik kunnen benoemen:

- Er is sprake van ongelijke machtsverhoudingen. De man-vrouw-verhouding is vaak zeer traditioneel, de man is officieel hoofd van het gezin. Er is weinig communicatie tussen man en vrouw, ouders en kinderen, er is een sterke sociale controle, men stelt zich gehoorzaam op tegenover autoriteit en volgt traditionele rolpatronen.
- Opvoeding van kinderen: autoritair, soms is er sprake van 'kastijden'. Gehoorzaamheid aan en respect voor de ouders staat centraal.
- Er doet zich psychisch geweld voor in de vorm van vernedering, chantage, manipulatie en bedreiging, bijv. met hel en verdoemenis. De opvattingen over de rol van dochters (ze moeten dienstbaar zijn, ze moeten maagd blijven tot aan het huwelijk en ze moeten accepteren dat ze worden uitgehuwelijkt) kleurt de opvoeding. Onderdanig en gediensig, dat moeten ze zijn, ook tegenover hun broers, die op hun beurt wordt geleerd om hun zussen te controleren en eventueel te corrigeren. Ingaan tegen de wensen van vaders en broers wordt de dochters niet geleerd. Bij meisjes uit orthodox-protestantse kringen is de situatie vergelijkbaar.
- Groepscodes en gemeenschapsdruk spelen een negatieve rol:
  - o Je hoort de vuile was niet buiten te hangen. Slachtoffers en familieleden zwijgen lang, erg lang of altijd.
  - o De goede naam van de familie, het beeld van de familie naar buiten toe, is belangrijk. De individuele vrijheid of de gezondheid worden hieraan opgeofferd.
  - o Afwijkende meningen en gedragingen worden niet getolereerd. Van kinds af aan leert men zwijgen of zich te gedragen 'zoals het hoort'.

5 Misbruik in orthodox-christelijke gezinnen en traditionele migrantengezinnen: oorzaken en risicofactoren

- Patriarchale opvattingen over het meisje als bezit van de vader en de vrouw als bezit van de echtgenoot.
- Meiden in eerculturen groeien op in gezinnen waar zij te maken krijgen met ernstige inperkingen van hun bewegingsvrijheid en soms met huiselijk geweld, met als doel hen onder controle te houden.

- Weerbaarheid wordt niet ontwikkeld en seksuele voorlichting ontbreekt veelal.
- Seksuele onderdrukking door het taboe op seksualiteit en zeker homoseksualiteit schept een klimaat waarin uitwassen mogelijk zijn. In orthodox-christelijk hulpverleningsland lijkt meer aanbod te bestaan voor seksverslaafden dan voor slachtoffers van seksueel geweld. Men ziet natuurlijk seksueel gedrag, bijvoorbeeld masturberen en porno kijken, als tegennatuurlijk en zondig, als iets waarvoor men behandeld moet worden. Incest plegen ziet men soms ook als een vorm van seksverslaving. Seksueel misbruik wordt vooral gezien als een seksueel probleem en niet ook als een vorm van machtsmisbruik en iets dat trauma's veroorzaakt.

6 Misbruik in pastorale relaties: oorzaken en risicofactoren

Uit interviews met medewerkers van kerkelijke instellingen, waaronder meldpunten, komen de volgende oorzaken en risicofactoren naar voren:

- Machtsverhouding. Medewerkers van de kerken zien niet in dat ze een sterke machtspositie hebben en op een voetstuk staan, waardoor ze ook geen inzicht hebben in de risico's daarvan: zelfoverschatting en grensoverschrijding.
- De aandacht, bewondering en kritiekloosheid van gemeenteleden kan de kerkelijk werkers een onrealistisch beeld van de situatie geven. Het idee kan ontstaan dat de medewerker alles kan doen wat hij of zij wil. Alles moet kunnen, vindt de medewerker, en dat vindt de gemeente net zo goed.
- De kerkelijk werkers zijn vaak charismatische personen, die denken dat ze een goede taak en rol vervullen. Ze opereren vaak alleen en worden op handen gedragen. Er is niemand die ze een kritisch weerwoord geeft.
- Kerkelijk werkers opereren regelmatig in emotionele situaties, bijvoorbeeld als ze te maken hebben met mensen die in de rouw zijn. Wie net zijn partner heeft verloren, kan zich aanhankelijk tonen aan de pastor. Die moet in dit soort situaties extra alert zijn op zijn houding en gedrag.
- Uit onderzoek is gebleken dat er onder geestelijken die minderjarigen misbruiken vaak sprake is van eenzaamheid. Dan kan behoefte aan contact en intimiteit tot grensoverschrijdend gedrag leiden.
- Het taboe op seksualiteit is een belangrijke oorzaak. Tussen religie en seksualiteit bestaat altijd een spanning en strijd. Seksuele driften worden beteugeld via taboes en een seksuele moraal, waarbij seks alleen binnen het huwelijk – tussen man en vrouw! – mag plaatsvinden en vooral op de voortplanting is gericht.

- Voor geestelijken binnen de rooms-katholieke kerk geldt het celibaat. Zonder het celibaat te willen zien als een van de belangrijkste oorzaken van het misbruik, is het zeker wel een uiting van het repressieve systeem van de kerk, dat gemakkelijk tot misbruik kan leiden.

7 Bronnen van troost en herstel, zowel voor slachtoffers uit niet-westerse culturen als voor slachtoffers uit kerkelijke kring (volgens de geïnterviewde therapeuten)

- Erkenning krijgen / herstel van recht.
- Schrijven, verhalen vertellen en horen (ook via boeken en theater).
- Religie ('Allah liet me in de steek, maar het vertrouwen in het geloof kwam terug en hielp me om mijn nachtmerries te bezweren').
- Een nieuw sociaal netwerk opzetten om nieuwe steun te genereren, bijvoorbeeld na verlies van het contact met de familie.

Uit: Marianne Cense, Door nieuwe ogen (2002)